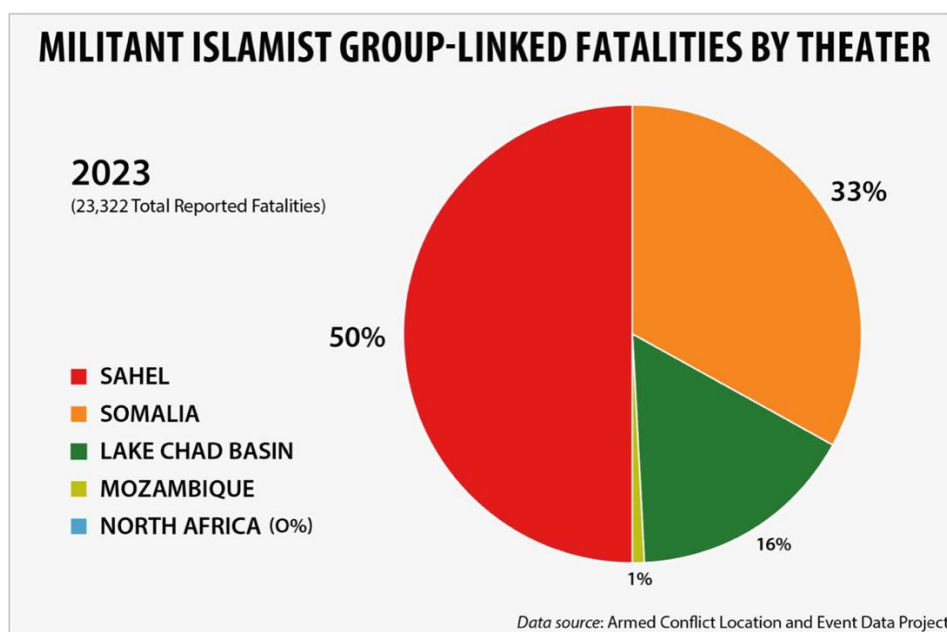

MIGRÁCIÓS SZEMLE

Jany Boldizsár: A szélsőséges iszlamista erőszak dinamikája Afrikában

Az elsődleges hadszínterek változásáról igen, azonban javuló fejleményekről nem lehet beszámolni Afrikában a szélsőséges iszlamizmus elleni küzdelemben. 2023-ban negatív rekordot elérve több, mint 23 000 ember életét követelték a dzsihádisták felkelői akciói, melyek az állami haderő tagjai mellett számos civil életét követelték. Az előző évhez viszonyítva ez 20%-os növekedést jelent, 2021-hez képest pedig megkétszereződött a halálos áldozatok száma. Az elsődleges elkövetők közé a JNIM, az ISGS, a Boko Haram, az ISWA, az aš-Šabāb és a hozzájuk szorosan kötődő fegyveres csoportokat sorolhatjuk. Az elmúlt év iszlamista támadásait területi alapon öt régióra tagolhatjuk: ezek a Száhel öv, Szomália, a Csád-tó medencéje, Mozambik és Észak-Afrika. Az atrocitások földrajzi elosztását tekintve a halálesetek 83%-a két területre – a Száhel övezetre és Szomáliára – összpontosult, a Csád-tó medencéjével kiegészítve ez az arány már 99%. Biztató, drasztikus csökkenés Észak-Afrikában és Mozambikban következett be, ami a hatékony fellépés szükségességének és eredményességének bizonyítéka.

Forrás: [African Center for Strategic Studies: Deaths Linked to Militant Islamist Violence in Africa Continue to Spiral](#)

1. ábra: Fegyveres iszlamistákhoz köthető halálesetek régióként

Száhel övezet

A régió törékenységet jól mutatja, hogy az elmúlt évben a szélsőséges iszlamistákhoz köthető halálesetek 50%-a a Száhel övezetben következett be. Ez az arány 2020-ban még csak az egyharmadot érte el, az elmúlt év 11 643 halálos áldozata pedig háromszoros növekedés a 2020-as állapotokhoz képest. Ilyen mértékű áldozatszámot a Boko Haram nigériai terrorjának 2015-ös tetőpontján tapasztalt utoljára a nyugat-afrikai övezet. A térség országai közül Burkina Faso van kitéve a legjobban iszlamista szélsőségeseknek, az áldozatok 2/3-át itt jelentették (7 762 áldozat, több mint 1 500 erőszakos esemény). A civil lakosság terrorizálása mögött a Jamā'at Nuṣrat al-Islām wal-Muslimīn (JNIM) és az Anṣār al-Islām militáns dzsihádisták csoportok állnak. Fegyveres erők 36 burkinabeli várost vettek ostrom alá, ezáltal az ország északi területei felett már az iszlamista csoportok gyakorolnak hatalmat az állammal szemben: egyes becslések szerint Burkina Faso egyharmadát-felét a dzsihádisták ellenőrzik. Mali, ahol a dzsihádisták csoportok jelentős része alakult, az erőszakos cselekmények egyharmadát (1 014) szenvedte el, és a jelentések szerint Burkina Faso mögött ez a második leghalálosabb szintér (2 863 áldozat) a Száhel-övezetben. Ezenfelül említést érdemel a katonai puccsot követő romló biztonsági helyzet Nigerben. A legveszélyesebb iszlamista csoport Nigerben a Nagy-szaharai Iszlám Állam (ISGS), mely a beszámolók alapján az erőszakos fellépések több, mint 90%-áért felelős.

A fentebb említett katonai puccsok, melyek 2020 második fele óta mentek végbe Maliban, Nigerben és Burkina Fasóban, tovább rontották a média helyzetét, mivel drasztikusan csökkent számukra a tér az események felderítésére és jelentésére, így a beszámolók szabadságát is fenntartásokkal kell kezelni: a jelentett incidensek száma feltehetően jóval alacsonyabb a valós történésekhez képest. Ezzel együtt a legoptimistább becslések szerint is legalább 330 ezer külső menekült él a térségben és további 2,5 millió fő kényszerült belső migrációra a Száhel övezet ezen részén.

Szomália

Kelet-Afrikában a halálos áldozatok Mogadishu és szövetségesei erőfeszítéseit tükrözik az aš-Šabāb elleni küzdelmükben. A kormányerők ugyanis 2022-ben átfogó offenzívába kezdtek a szélsőségesek ellen. Ennek eredményeképpen a fegyveres incidensek 65% fűződik a csatateretekhez, a haláleseteknek pedig több mint 75%-a. A szomáliai áldozatok száma (7 643) 2020-hoz viszonyítva megháromszorozódott, ezzel egy új, negatív rekordot felállítva. A terrorfenyegetettség túl Szomália lakosságának krízis állapotú (IPC 3+) élelmiszerhiánnyal is szembe kell néznie, mely sürgős külső beavatkozást igényel. Bár az aš-Šabāb-val való konfliktusok túlnyomó része Szomáliát érinti, a kenyai áldozatok száma (279) is megduplázódott.

Csád-tó medencéje

A Csád-tó medencéje Afrika harmadik leghalálosabb színtere (3 769 haláleset) ebben a tekintetben, a két legerősebb elkövető csoport a Boko Haram, illetve a Nyugat-afrikai Iszlám Állam (ISWA). Az eddigi csökkenő tendenciákkal ellentétben 2023-ban ¼-del nőtt a térségben a dzsihádisták támadásokhoz köthető cselekedetek száma. Míg a Boko Haram elsősorban a civil lakosság ellen indította támadásokat (59%), addig az ISWA akciói elsősorban a kormányzati szereplőkre fókuszáltak. A két szélsőséges fegyveres csoport a kormányzati erők mellett egymással is harcot vív, az utánpótláshoz feltétlenül szükségük van további erőforrásokra (humán és ásványkincsek), amelyhez további területek megszerzése szükséges.

Javuló trendek: Mozambik és Észak-Afrika

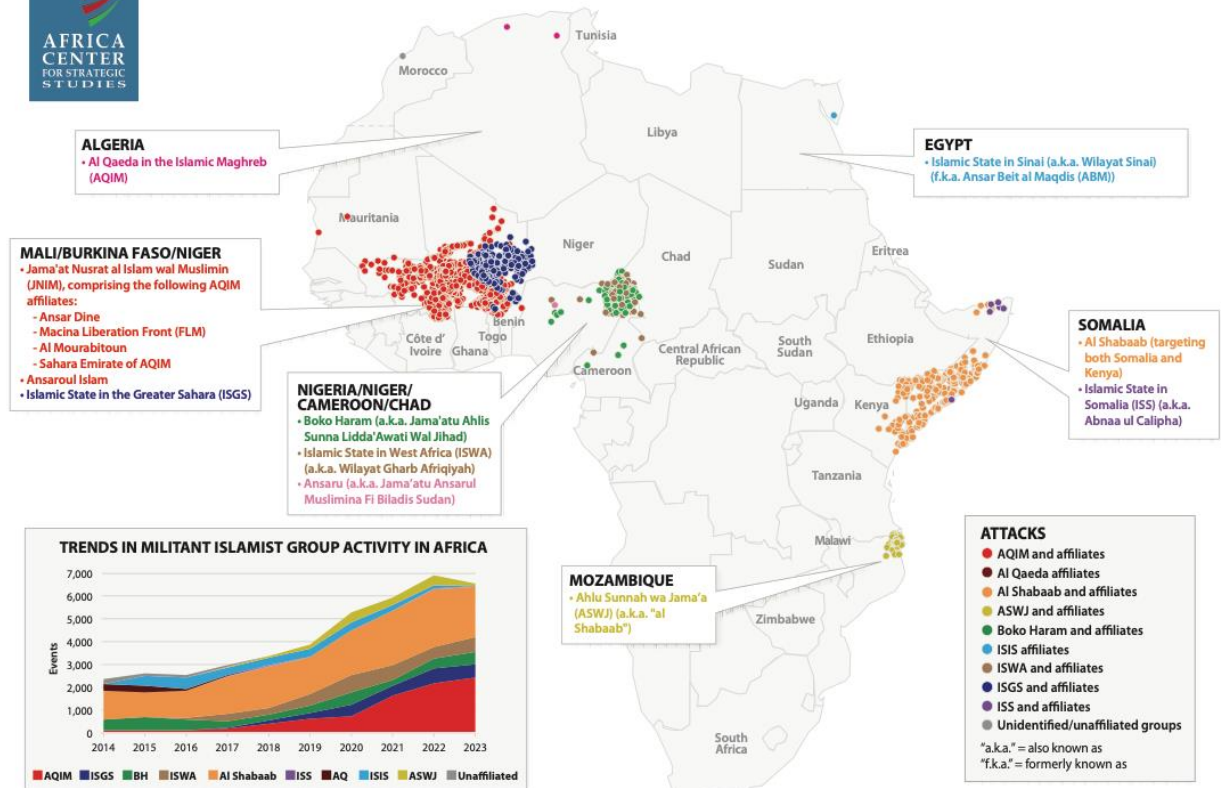
A Dél-afrikai Fejlesztési Közösség (SADC) és a ruandai csapatok segítségével Maputonak sikerült Mozambik északi részére visszaszorítania a felkelőket és az elveszített területek 90%-át visszazereznie, ezáltal olyan stratégiai is fontos városokat felszabadítva, mint Palma vagy Mocimboa de Praia. Az Ahlu Sunna Waljama'a (ASWJ) megmaradt lázadói Macomia körzet félreeső területein kényszerültek meghúzni magukat, és néhány szervezetlen, a civil lakosság ellen irányuló rajtaütésszerű támadást tudtak csak végrehajtani. Nagy kérdés, hogy ez a jelentős visszaesés (71%-os csökkenés, 127 erőszakos esemény és 260 halálos áldozat 2023-ban) tartós lesz-e. Korábban ugyanis az ország a civil lakosság elleni támadásokról híresült el, bizonyos években a civil áldozatok aránya az incidensek 50%-át is elérte.

Történelmi változás következett be Észak-Afrikában is, ahol az Iszlám Állam ténykedését szorították vissza gyakorlatilag teljes mértékben. Az előző évhez viszonyítva 98%-kal esett vissza az erőszakos események és a velük járó halálesetek száma, a jelentések összesen 4 esetről és 7 halálos áldozatról számoltak be. Ez óriási fordulópontra jelent a régió korábbi tapasztalataival szemben, 2015-ben a dzsihádisták incidensek még 4 097 halálos áldozatot követeltek.

A Sínai-félszigetet 2023-ban összesen egy, az egyiptomi hadsereget célzó militáns iszlamista támadás érte – derül ki a beszámolókból, de az ENSZ figyelmeztetett, Egyiptomban és a Maghreb-országokban továbbra is biztonságpolitikai kockázatot jelent az al-Qā'ida és az Iszlám Állam jelenléte.

AFRICA'S ACTIVE MILITANT ISLAMIST GROUPS

Updated: January 2024

Note: Compiled by the Africa Center for Strategic Studies, this graphic shows violent events involving the listed groups over the 12-month period ending December 31, 2023. Data on attacks or fatalities does not attempt to distinguish the perpetrators of the events. Group listings are intended for informational purposes only and should not be considered official designations. Due to the fluid nature of many groups, the listed affiliations may change.

Sources: Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED); Centro Para Democracia e Direitos Humanos; Hiraal Institute; HumAngle; International Crisis Group; Institute for Security Studies; MENASTREAM; the Washington Institute; and the United Nations.

2. ábra: Aktív fegyveres iszlamista erők Afrikában

A szemlézett publikáció nem feltétlenül tükrözi a Migrációkutató Intézet munkatársainak álláspontját.